

■ ■ ■ Onsdag vedtok Stortinget kutt i fedrekvoten, og regjeringen har varslet nye kutt. Forskning tyder på at dette vil føre til at færre fedre tar permisjon og at de vil ta kortere permisjoner. Er det dette regjeringen ønsker?

Behold fedrekvoten



FREDAGSKRONIKK
KATRINE
LØKEN

Fra et likestillingsperspektiv har fedrekvoten vært en suksesshistorie. På et minimum har den ført til at de aller fleste fedre i dag tar en betydelig andel av fødselspermisjonen. Før fedrekvoten kom var det kun tre prosent av fedre som tok permisjon i det hele tatt. I dag tar 90 prosent av dem som har rett på kvoten minimum fire uker. Og nesten alle tar hele kvoten på 12 uker.

Det er også studier som tyder på at fedre er mer involvert i barnas liv når de blir eldre, og at de er mer involvert i husarbeid. Men det er lite som tyder på at fedrekvoten har ført til at mor jobber mer og far mindre. Likestillingen ser for det meste ut til å ha kommet på hjemmefronten.

Valg tas ikke i et vakuum. Det er utallige eksempler fra forskning som viser at individer påvirkes av økonomiske incentiver når de tar valg. Det er vanskelig å si nei til ett års fødselspermisjon når den kompenseres 100 prosent og alternativet er å betale dyrt for barnepass i markedet.

En annen viktig side ved valg er at man blir påvirket av hvordan de rundt deg velger. Det er dokumentert store smitteeffekter fra venner, familie og kollegaer i opptak av velferdsordninger. Staten har dermed en viktig rolle i å legge føringer for valgene dine.

Å fjerne fedrekvoten betyr dermed ikke nødvendigvis å åpne opp for mer valgmuligheter i familien. Incentivene for fedre til å ta permisjon vil bli svakere, og dårligere incentiver sammen med smitteeffekter tyder på at det vil føre til at fedre vil ta betydelig mindre permisjon.

Jeg ser i en vitenskapelig artikkel skrevet sammen med Magne Mogstad og Gordon Dahl på uttak av pappapermisjon rett etter reformen 1. april 1993 og videre hvordan pappaperm deretter smittet til kollegaer, familie, naboer og venner.



■ **PIONER.** Da Jens Stoltenberg tok pappapermisjon i 1989, var det nesten ingen som fulgte hans eksempel. I dag tar 90 prosent av alle som har rett på fedrekvoten minimum fire uker. Foto: Dag Bæverfjord, VG/NTB Scanpix

Rett etter reformen hoppet andelen fedre som tar permisjon fra tre prosent til 40 prosent. Siden det har andelen fortsatt å stige.

Den direkte effekten av reformen var derfor stor. Fire uker med eksklusiv fedrekvote og full lønnskompensasjon ga sterke nok incentiver til å få flere fedre til å ta permisjon. De økonomiske incentivene kan imidlertid ikke alene forklare hvorfor opptaket har fortsatt å øke mot dagens 90 prosent.

77 Vi finner at fedre som hadde en mannlig kollega som fikk barn rett etter reformen i 1993, tar mer pappaperm

Mye tyder på at smitteeffekter kan forklare store deler av økningen i årene etter reformen. For å se nærmere på disse effektene sammenligner vi først fedre som fikk barn i dagene før reformen trådte i kraft og som dermed ikke hadde rett på fire uker pappaperm, med fedre som fikk barn i dagene etter at reformen trådte i kraft og dermed hadde rett på fire uker. Siden det er tilfeldig om barnet er født i slutten av mars eller begynnelsen av april,

er alt annet enn rettigheten til pappaperm den samme. Vi ser så på hvordan mannlige kolleger til de to gruppene fedre tar pappaperm når de på et senere tidspunkt får barn. Vi finner at fedre som hadde en mannlig kollega som fikk barn rett etter reformen, tar mer pappaperm. Av fedrene som hadde en mannlig kollega som fikk barn rett før reformen, tok 67 prosent fødselspermisjon, mens 78 prosent tok fødselspermisjon blant fedrene som hadde en mannlig kollega som fikk barn rett etter reformen.

Hvis vi ser på senere reformer, hvor fedrekvoten er økt til seks, ti og 12 uker, er det mye som tyder på at det også her har tatt tid før «alle» fedre tar hele kvoten sin. I data fra Statistisk sentralbyrå ser vi at det året reformene blir innført tar noen flere den nye kvoten, men det er først flere år etter at reformene blir innført at de aller fleste tar hele kvoten.

Selv om ingen har sett på smitteeffekter i detalj for disse

reformene, tyder dette mønsteret på at de fortsatt er viktige. Det er dermed sannsynlig at smitteeffektene vil virke andre veien også hvis fedrekvoten blir kuttet.

Smitteeffektene av fedrekvoten, spesielt blant kolleger, har vært meget viktig for å forklare at mange flere fedre i Norge i dag tar permisjon. Hvis man nå fjerner fedrekvoten og noen dermed velger å ta mindre permisjon, er det mye som tyder på andre vil følge etter.

Antagelig vil ikke alt reverseres, fordi det er lenge siden 1993, og samfunnet har endret seg mot at fedre vil stå sterkere på sin rett til noe permisjon selv uten fedrekvoten. Men selv en smitteeffekt som fører til at halvparten av fedre ikke tar permisjon eller betydelig mindre permisjon, vil være et langt skritt i feil retning.

■ *Katrine Løken, førsteamanuensis i økonomi ved Universitetet i Bergen*

FLERE INNLEGG
Side 38 – 39



Gjestekommentar
Fersklaks i én måned

Trygve Magne Eikevik

Innlegg

Tvang må til

Erling Klausen og Åge Johnsen

Om arbeid og investering

Ingrid Stange

Innovasjon Norge surrer

Daniel Ras-Vidal

FREDAGSKRONIKKEN



KAREN HELENE
ULLTVEIT-MOE



MARI
REGE



ALEXANDER
CAPPELEN



SIMEN
MARKUSSEN



OLA
KVALØY



KJETIL
STORESLETTEN